ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Πάνος Γκαργκάνας



Ο Πάνος Γκαργκάνας εξηγεί, με οδηγό τα γραπτά των στελεχών του ΣΥΡΙΖΑ και την ιστορική εμπειρία, τα αδιέξοδα του ρεφορμισμού

Βαδίζουμε προς τις τριπλές κάλπες των τοπικών και των ευρωπαϊκών εκλογών με την κυβέρνηση Σαμαρά-Βενιζέλου να γίνεται πιο μισητή και πιο ετοιμόρροπη κάθε μέρα.

Ίσως η πιο χαρακτηριστική στιγμή αυτής της περιόδου ήταν η αποκάλυψη των συνομιλιών του Μπαλτάκου με τον Κασιδιάρη. Ο γραμματέας του υπουργικού συμβουλίου συζητάει συνομωτικά με τον ντεφάκτο ηγέτη των νεοναζί για τους δικαστικούς που χειρίζονται τη δίωξη κατά της συμμορίας της Χρυσής Αυγής, αναγκάζεται σε παραίτηση και ομολογεί ότι είχε και άλλες συνομιλίες με αντικείμενο την αστυνομική προστασία των φασιστών βουλευτών που είναι υπόδικοι στην υπόθεση!

Πίσω από το «ευρωπαϊκό προφίλ» της κυβέρνησης που τάχα μάς οδηγεί προς την «έξοδο στις αγορές» και το «τέλος των μνημονίων», βγαίνει στην επιφάνεια όλος ο σκοτεινός κόσμος της κυβερνητικής διαπλοκής με ό,τι πιο βρόμικο γεννάει μια άρχουσα τάξη μέσα στην κρίση της.

Χιλιάδες εργαζόμενοι βρίσκονται αντιμέτωποι με ένα νέο γύρο απολύσεων και εκατομμύρια άνεργοι ή απλήρωτοι ακούν κατάπληκτοι τις κυβερνητικές εξαγγελίες ότι η οικονομική ανάκαμψη και η μείωση της ανεργίας θα έρθει μέσα από περισσότερες απολύσεις και μεγαλύτερη διευκόλυνση των απολύσεων!

Η προσδοκία ότι μαυρίζοντας τον Σαμαρά στις εκλογές του Μάη φτάνουμε επιτέλους στο τέλος αυτής της άθλιας συγκυβέρνησης φωλιάζει στις καρδιές της μεγάλης πλειοψηφίας.

Κι όμως, το κόμμα που υπόσχεται ότι θα εξασφαλίσει αυτό το τέλος ξεπερνώντας τη Νέα Δημοκρατία «έστω και με μια ψήφο» όπως δήλωσε ο Αλέξης Τσίπρας, μοιάζει να βαδίζει προς τις κάλπες κουτσαίνοντας, «να πυροβολεί τον εαυτό του στα πόδια», για να δανειστούμε άλλη μια έκφραση του Αλέξη.

Ένα αρχικό επεισόδιο ήταν η επιλογή ως υποψήφιου Περιφερειάρχη στη Δυτική Μακεδονία ενός τοπικού παράγοντα με ανοιχτά ρατσιστικές απόψεις. Η επιλογή ακυρώθηκε μετά τις αντιδράσεις και θα μπορούσε ίσως να πει κανείς ότι ήταν ένα απομονωμένο περιστατικό.

Ωστόσο είχαμε επανάληψη στις επιλογές για το ευρωψηφοδέλτιο με την περίπτωση της Σαμπιχά που προκάλεσε τις δικαιολογημένες αντιδράσεις της μειονότητας στη Θράκη και κάθε αριστερού που στέκεται στο πλευρό των καταπιεσμένων. Πώς γίνεται ένα αριστερό κόμμα να υιοθετεί μια πολιτικό που έχει κάνει καριέρα στο πλευρό των καταπιεστών της μειονότητας;

Μια πρώτη απάντηση σε αυτό το ερώτημα έχει να κάνει με τη συστηματική αναζήτηση ανοιγμάτων προς τα δεξιά από την ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ. Μαζί με την υποψηφιότητα περιφερειάρχη για τη Δυτική Μακεδονία υπήρχε και η επιλογή του Οδυσσέα Βουδούρη στην Πελοπόννησο, υποψηφιότητα που σκανδάλισε τον κόσμο του ΣΥΡΙΖΑ και όμως παρέμεινε. Αντίστοιχα, στην επιλογή υποψήφιων ευρωβουλευτών έπαιξε το όνομα του οικονομολόγου Γ. Βαρουφάκη, για τις απόψεις του οποίου ακόμη και ο Γιάννης Μηλιός (που δεν μπορεί να κατηγορηθεί ότι αλληθωρίζει προς τους αριστερούς επικριτές της ηγεσίας) εκφράζεται ως εξής:

«Εντάσσουν τη στρατηγική του ΣΥΡΙΖΑ σε μια πιο ‘στρογγυλή’ προβληματική, που διατηρεί κοινούς τόπους ακόμη και με το νεοφιλελεύθερο στρατόπεδο» (στο βιβλίο «Από την κρίση στην κυβέρνηση της Αριστεράς, η στρατηγική των αναγκών» εκδόσεις Πεδίο, σελ 182).

Θα μπορούσαμε να πολλαπλασιάσουμε τα παραδείγματα, αλλά δεν είναι αυτό το πιο σημαντικό. Χρειάζεται μια απάντηση για τα αίτια που σπρώχνουν προς τα «στρογγυλέματα». Υπάρχουν απόψεις που θεωρούν ότι ο ΣΥΡΙΖΑ τον Ιούνη του 2012 πήρε ό,τι ήταν δυνατόν να αντλήσει σε ψήφους από την υπόλοιπη αριστερά και επομένως η εκλογική τακτική του πρέπει να αναζητεί δεξαμενές από τα δεξιά του. Πρόκειται για ανόητες αντιλήψεις που αγνοούν τις πραγματικές κοινωνικές πολώσεις και συγκρούσεις και νομίζουν ότι οι μετακινήσεις ψηφοφόρων γίνονται με μεταγραφές και συμψηφισμούς. Ωστόσο το έδαφος για να καλλιεργούνται τέτοιοι παλαιάς κοπής κοινοβουλευτικοί κρετινισμοί, δημιουργείται από τις ίδιες τις αντιφάσεις της στρατηγικής του ΣΥΡΙΖΑ.

Ποιά στρατηγική;

Ο ΣΥΡΙΖΑ αυτοπροσδιορίζεται ως μια νέα ριζοσπαστική αριστερά που προσπαθεί να αποφύγει τις αποτυχίες του σταλινισμού και της σοσιαλδημοκρατίας. Γράφει, παραδείγματος χάρη, ο Γιάννης Δραγασάκης στο κείμενό του με τίτλο «Από τα Μνημόνια στην ανασυγκρότηση και το ριζικό μετασχηματισμό της ελληνικής κοινωνίας»1:

«Μετά τις εμπειρίες του 20ού αιώνα και την κατάρρευση των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού, η επίκληση του «σοσιαλισμού» δεν συνιστά μια απάντηση με αυτονόητο περιεχόμενο. (…)

Ο 'αντικαπιταλισμός' επίσης του 20ού αιώνα επηρεάστηκε βαθιά από τη νομιμοποίηση που παρέσχε ο κεϋνσιανισμός στην κρατική παρέμβαση, που, πολλές φορές, η επέκτασή της θεωρήθηκε από τη σοσιαλδημοκρατία ως 'μετάβαση προς το σοσιαλισμό'… Ιδιαίτερα μετά τον εκφυλισμό της σοσιαλδημοκρατίας και την κυριαρχία του νεοφιλελευθερισμού έγινε ακόμη πιο ορατή η ανάγκη για ένα νέο αντικαπιταλισμό, ο οποίος δεν θα περιορίζεται στο δίλημμα 'κράτος ή αγορά'» (στο συλλογικό βιβλίο «Κυβέρνηση της Αριστεράς, δρόμος για το μέλλον ή παρένθεση», εκδόσεις Τόπος, σελ.14).

Χιλιάδες αγωνιστές αναζητούν διέξοδο από τις αποτυχίες του παρελθόντος. Όχι μόνο οι παλιότεροι που οι ελπίδες τους διαψεύστηκαν από τις καταρρεύσεις του 1989 και την κατάντια του ΠΑΣΟΚ. Αλλά και μια νέα γενιά που ριζοσπαστικοποιήθηκε παλεύοντας ενάντια στις βαρβαρότητες του «θριαμβευτή» καπιταλισμού: τους πολέμους, την πείνα στις «περιφέρειες» του συστήματος και τώρα την κρίση στην καρδιά του.

Ωστόσο οι απαντήσεις που προσφέρει ο ΣΥΡΙΖΑ είναι εγκλωβισμένες από την αρχή στη λάθος κατεύθυνση. Όπως γράφει στο ίδιο κείμενο λίγο πιο κάτω ο Δραγασάκης:

«Η Αριστερά καλείται να επαν-οριοθετηθεί, σε έναν άξονα κοινωνικο-κεντρικό και όχι κρατικο-κεντρικό ή ιδιωτικο-κεντρικό. …στους κοινωνικούς και οικολογικούς όρους συνύπαρξης του 'ιδιωτικού' με το 'δημόσιο'».

Οι συνέπειες από την αναζήτηση αυτής της «συνύπαρξης» βαραίνουν διαρκώς στις πολιτικές επιλογές αυτής της αριστεράς. Χάνεται ο προσανατολισμός στην εργατική τάξη και στους αγώνες της, κόβεται το νήμα από τους αγώνες αυτούς προς τη διεκδίκηση του ελέγχου της εργατικής τάξης πάνω στην πολιτική και την οικονομία. Στη θέση τους αναδεικνύεται μια αναζήτηση συμμαχιών μεταβλητής γεωμετρίας (οικοδόμηση συναινέσεων

και από τα κάτω και από τα πάνω την ονομάζει ο Δραγασάκης) που υπηρετούν ένα «master plan» ανασυγκρότησης της οικονομίας μέσα σε ένα εχθρικό περιβάλλον.

Χαρακτηριστική είναι η αντίληψη που διατυπώνει ο Γιάννης Μηλιός για τη διαπραγμάτευση μιας μελλοντικής κυβέρνησης της αριστεράς με την τρόικα:

«Η διαπραγμάτευση απαιτεί επίσης την ύπαρξη ενός ‘τραπεζιού’, δηλαδή ενός ‘εδάφους’ στο οποίο να μην μπορεί η μία πλευρά να επιβληθεί στην άλλη, και στο οποίο καλούνται να κλείσουν μια συμφωνία ‘ειρήνης’, δηλαδή ‘συνύπαρξης’». (ό.π. σελ. 178).

Πρόκειται για μια στρατηγική που εσωτερικεύει τον συμβιβασμό σαν ακρογωνιαίο λίθο και αυτό εκφράζεται σε όλα τα επίπεδα του προγράμματος που απορρέει από αυτή την αντιμετώπιση.

Πρώτα απ’ όλα εκφράζεται στα άμεσα μέτρα που υπόσχεται μια κυβέρνηση της Αριστεράς με κορμό τον ΣΥΡΙΖΑ για να αντιμετωπίσει την ανθρωπιστική κρίση που δημιούργησαν τα μνημόνια και η κρίση. Ο Δραγασάκης μιλάει για ένα «σοκ ανακούφισης», αλλά όταν το συγκεκριμενοποιεί διαπιστώνει ότι «δεν αρκούν οι αποδιαρθρωμένες δημόσιες υπηρεσίες» και καλεί σε πανστρατιά την …Εκκλησία και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις!

Γιατί άραγε τα άμεσα μέτρα δεν μπορούν να ξεκινούν από το άνοιγμα των νοσοκομείων, των σχολείων και γενικότερα των δημόσιων οργανισμών που έχουν κλείσει ή ξεπουληθεί, συνοδευμένο από την επιστροφή των απολυμένων στις θέσεις τους ώστε και η ανεργία να μειωθεί και η παροχή υπηρεσιών προς την εργατική τάξη να βελτιωθεί; Ο αντικαπιταλισμός (χωρίς εισαγωγικά και χωρίς κεϋνσιανές αυταπάτες) λέει ότι πρέπει να ανοίξει ξανά η Πολυκλινική και η ΕΡΤ, τα τοπικά ΙΚΑ και τα ΕΠΑΛ και να γυρίσουν πίσω οι απολυμένοι παντού: από τις θρυλικές καθαρίστριες του υπουργείου Οικονομικών μέχρι τους χαλυβουργούς του Μάνεση. Μια γνήσια στρατηγική των αναγκών πρέπει να παραδέχεται ότι έχουμε άμεση ανάγκη από περισσότερη δημόσια δωρεάν νοσοκομειακή περίθαλψη και σχολική φροντίδα και όχι να αντιμετωπίζει ακόμη και αυτά τα βήματα σαν επικίνδυνες «μονομερείς ενέργειες».

Δεμένο με αυτό, είναι το θέμα των μισθών. Κομμάτι της ανθρωπιστικής κρίσης είναι η εξάπλωση της φτώχειας λόγω των περικοπών στο εργατικό εισόδημα που προκάλεσαν όχι μόνο η άνοδος της ανεργίας, αλλά και οι μειώσεις στους μισθούς με το χτύπημα των συλλογικών συμβάσεων. Κανένα «σοκ ανακούφισης» δεν μπορεί να παραλείψει το ζήτημα της επαναφοράς των συλλογικών συμβάσεων σε ισχύ. Κατάργηση των Μνημονίων σημαίνει

κατάργηση και της νομοθεσίας που χτύπησε ακόμη και τη «μετενέργεια» των συμβάσεων. Οι απολυμένοι πρέπει να γυρίσουν πίσω με τους όρους εργασίας που είχαν πριν από την επέλαση των μνημονιακών μέτρων και οι μισθοί όσων έχουν τις δουλειές τους να αποκατασταθούν αντίστοιχα.

Ο Δραγασάκης υπεκφεύγει το ζήτημα ως εξής: «Ασφαλώς μια κυβέρνηση μπορεί να αποφασίσει όποιες αυξήσεις μισθών επιθυμεί. Όμως μια αύξηση μισθών σε συνθήκες οικονομικής κατάρρευσης θα δικαιωθεί μόνο αν ενταχθεί σε ένα σχέδιο που οδηγεί σε ανάκαμψη της οικονομίας. Αν, αντίθετα, η οικονομική ύφεση συνεχιστεί και μετά την αύξηση μισθών, τότε οι αυξήσεις των μισθών θα ακυρωθούν στην πράξη είτε μέσω αύξησης του πληθωρισμού, είτε μέσω αύξησης της ανεργίας» (ό.π. σελ.24). Εδώ, η ανάκαμψη τοποθετείται ως προϋπόθεση με έναν τρόπο που θυμίζει την κλασική συνταγή κάθε εργοδότη: αν η επιχείρηση πάει καλά, θα πάρετε αυξήσεις. Αλλιώς... Ποτέ δεν θα δοθεί απάντηση στους καπιταλιστικούς εκβιασμούς αν δεν πάρουμε «μονομερώς» την πρωτοβουλία.

Το πρόβλημα της στρατηγικής του ΣΥΡΙΖΑ με την άρνηση για «μονομερείς ενέργειες» εκφράζεται ακόμη πιο έντονα στο ζήτημα του χρέους. Σύμφωνα με τον Γιάννη Μηλιό: «το 93% της ως τώρα χρηματοδότησης έχει χρησιμοποιηθεί για την εξυπηρέτηση των δανειστών και των τραπεζών». (σελ 169). Αν αυτό είναι σωστό (και είναι), τότε γιατί το θέμα της διαγραφής του χρέους περιορίζεται στο περιβόητο 5% του Σταθάκη και γιατί το πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ επικεντρώνεται στους τρόπους ρεαλιστικής αποπληρωμής του υπόλοιπου;

Παραμονές των εκλογών, με τον Σαμαρά να ισχυρίζεται ότι η δημιουργία «πρωτογενούς πλεονάσματος» που επισημοποιήθηκε από την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανοίγει το δρόμο για τη ρύθμιση του χρέους ώστε να εξυπηρετείται «πιο εύκολα», οι θέσεις του ΣΥΡΙΖΑ περί «ρήτρας ανάπτυξης» για την εξυπηρέτηση του χρέους αφήνουν την κυβερνητική προπαγάνδα αναπάντητη.

Το επίμαχο ζήτημα δεν είναι αν θα υπάρχουν «διευκολύνσεις» για την αποπληρωμή του χρέους είτε με επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας των δανείων και μείωση των επιτοκίων είτε με ρήτρες καθυστέρησης των χρεολυσίων μέχρι να ανακάμψει η οικονομία, αλλά αν θα συνεχιστεί η αφαίμαξη.

Σύμφωνα με δημοσίευμα των Financial Times, οι χώρες της «περιφέρειας» της ευρωζώνης (όπου υπολογίζεται και η Ιταλία!) πληρώνουν κάθε χρόνο 130 δισεκατομμύρια ευρώ μόνο σε

τόκους για την εξυπηρέτηση του χρέους. Ο υπολογισμός στηρίχτηκε σε στοιχεία του ΔΝΤ και δεν αμφισβητείται. Το ποσό αντιπροσωπεύει το 10% των προϋπολογισμών αυτών των χωρών. Για την Ελλάδα, που βρίσκεται πάνω από το μέσο όρο, η αιμορραγία φτάνει στο 13,5% αυτή τη στιγμή. Το δημοσίευμα εκτιμά ότι η τάση είναι αυξητική, παρά τη σημερινή συγκυρία του «φθηνού χρήματος».

Το αίτημα για διαγραφή του χρέους είναι ακρογωνιαίος λίθος για τον σύγχρονο αντικαπιταλισμό. Και είναι ένα από τα ισχυρότερα όπλα για τη δημιουργία ταξικών συμμαχιών με τους εργάτες των άλλων χωρών, σε αντιδιαστολή με τις στρατηγικές που αναζητούν διαταξικές ευρωπαϊκές συμμαχίες. Γράφει ο Δραγασάκης:

«Η στρατηγική μιας κυβέρνησης της Αριστεράς πρέπει να μετασχηματίζει διαρκώς μια ‘εθνική’ ή διμερή αντιπαράθεση σε μια αντιπαράθεση πολιτική και ενδο-ευρωπαϊκή. Η ένταση πρέπει να μεταφέρεται ανάμεσα στις δυνάμεις που υπερασπίζονται το σημερινό στάτους, δηλαδή την Ευρώπη της λιτότητας και του κοινωνικού ντάμπιγκ, και τις δυνάμεις – κυβερνήσεις και κινήματα – που μάχονται αυτή την κατεύθυνση» (ό.π. σελ.40).

Ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να κερδίσουμε τους εργάτες της Γερμανίας στο πλευρό μας; Αναζητώντας ένα «μέτωπο του νότου» με τον Ματέο Ρέντσι της Ιταλίας και την κυβέρνηση της Ιρλανδίας μέσα στις Συνόδους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ή έστω περιμένοντας πότε θα αποκτήσουν αρκετές χώρες της ΕΕ κυβερνήσεις της αριστεράς); Ή δείχνοντας σε όλους τους εργάτες της Ευρώπης ότι προχωράμε σε σύγκρουση με τους τραπεζίτες που και αυτοί μισούν, αψηφώντας τα δεσμά της «Κομισιόν» των Βρυξελλών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας;

Η ρήξη με το ευρώ και την ΕΕ δεν είναι «εθνική αντιπαράθεση». Είναι ταξική έφοδος για να ενεργοποιηθεί το ρήγμα που υπάρχει ανάμεσα στις δυο βασικές τάξεις του καπιταλισμού σε όλη την Ευρώπη. Κανένα τμήμα της άρχουσας τάξης στην Ελλάδα δεν προσανατολίζεται σε έξοδο από το ευρώ, δεν έχουμε κανένα λόγο να ανησυχούμε ότι θα παίξουμε το παιχνίδι κάποιου ανύπαρκτου «λόμπι της δραχμής». Ακόμη και σε ισχυρότερους ευρωπαϊκούς καπιταλισμούς, κανένα τμήμα της άρχουσας τάξης δεν προσανατολίζεται σε αποδέσμευση από την ΕΕ. Ακόμη και όσοι καπιταλιστές χαϊδεύουν τους ευρωσκεπτικιστές, τους αξιοποιούν σαν δύναμη κρούσης ενάντια στην εργατική τάξη και την αριστερά και όχι σαν εναλλακτική λύση για τον εαυτό τους έξω από την ΕΕ.

Πρακτικά, η στρατηγική του ΣΥΡΙΖΑ, όσο κι αν καταγγέλλει την αντιμετώπιση του ΚΚΕ ως «αναμονή της Δευτέρας Παρουσίας», υιοθετεί την ίδια συλλογιστική της ωρίμανσης των

αλλαγών κάτω από την προϋπόθεση της αλλαγής των συσχετισμών. Η ηγεσία του ΚΚΕ λέει «όταν θα υπάρξει Λαϊκή Εξουσία (δηλαδή μια συμμαχική κυβέρνηση με κορμό το ΚΚΕ), τότε θα υπάρχουν οι συσχετισμοί για αποδέσμευση από την ΕΕ και φιλολαϊκή πολιτική με διαχείριση μιας λαϊκής οικονομίας». Η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ μεταθέτει την αλλαγή των συσχετισμών ένα επίπεδο πιο πέρα, στη σφαίρα των Βρυξελλών. Γι' αυτό άλλωστε και οι δυο ηγεσίες συμπλέουν στην αποκήρυξη των απεργιών διαρκείας και των δυναμικών κινητοποιήσεων, αλλά και στην καταγγελία της επαναστατικής αριστεράς. Ο μεν Ριζοσπάστης με την παλιά σταλινική μεθοδολογία της λάσπης, ιδιαίτερα στην προεκλογική περίοδο. Ο δε ΣΥΡΙΖΑ πιο κομψά, με παραδοσιακά κλισέ: ο Δραγασάκης, παραδείγματος χάρη, χρεώνει στις δυνάμεις της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς τη «λογική του 'όλα ή τίποτα'». (σελ. 35)

Η ιστορική εμπειρία

Οι επαναστάτες, όμως, δεν είναι πραξικοπηματίες, ούτε θέτουν τελεσίγραφα. Αντίθετα, είναι η κατεξοχή δύναμη που διαμορφώνει μαζικό ρεύμα προς τα αριστερά με τη στήριξη που δίνει στους αγώνες της τάξης. Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι οι δυνάμεις της ΑΝΤΑΡΣΥΑ έχουν ξεχωριστή συμβολή σε όλες τις μάχες σε όλα τα μέτωπα, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Μια συμβολή πολλές φορές δυσανάλογη με το μέγεθος των δυνάμεών τους. Γι' αυτό και έχουν το δικαίωμα να διεκδικούν την ενίσχυσή τους, αλλά και την υποχρέωση να επεξεργάζονται κριτικά τις στρατηγικές της αριστεράς.

Η στρατηγική της εξόδου από την κρίση μέσα από την κατάκτηση μιας κυβέρνησης της Αριστεράς δεν είναι νέα. Είναι λαθεμένη προσέγγιση το να σβήνουμε τις προηγούμενες εμπειρίες στο όνομα μιας «νέας, πρωτότυπης, ανέκδοτης» κατάστασης που έρχεται.

Ίσως η πιο πολύτιμη εμπειρία προέρχεται από τη μεγαλύτερη προσπάθεια που έγινε για διέξοδο από την κρίση με κυβέρνηση της αριστεράς, στη Γαλλία το 1936 με τη νίκη του Λαϊκού Μετώπου.

Το μέγεθος της οικονομικής κρίσης τότε ήταν συγκρίσιμο με την ελληνική καταβαράθρωση σήμερα. Ανάμεσα στο 1928 και το 1934 η γαλλική οικονομία έχασε το 17% της βιομηχανικής παραγωγής της. Οι εργάτες αντιμετώπισαν μια μείωση στο μέσο εισόδημα κατά 30% από το 1929 ως το 1936. Η ανεργία εκτινάχτηκε.

Αντίστοιχα ήταν τα σημάδια της πολιτικής κρίσης. Ανάμεσα στον Νοέμβρη του 1929 και τον Ιούνη του 1936 εναλλάχτηκαν 17 κυβερνήσεις με μέση διάρκεια ζωής 4 μήνες και 21 μέρες η

κάθε μια.

Το χειμώνα του 1934 οι φασίστες, αποθρασυμένοι από την άνοδο των Ναζί στη Γερμανία και από τα σκάνδαλα των κυβερνήσεων, επιχείρησαν να εισβάλουν στη Βουλή. Η ενωτική αντιφασιστική διαδήλωση που ακολούθησε και η Γενική Απεργία εκείνο το Φλεβάρη ήταν η απαρχή για κοινή δράση του Κομμουνιστικού και του Σοσιαλιστικού Κόμματος, σπάζοντας το σεχταρισμό της λεγόμενης «τρίτης περιόδου».

Η ανάκαμψη του εργατικού κινήματος και το ρεύμα προς τα αριστερά που διαμορφώθηκε οδήγησε σε σαρωτική νίκη του Λαϊκού Μετώπου στις εκλογές δυο χρόνια αργότερα. Πήρε το 57% των ψήφων με 20% και 149 βουλευτές για το Σοσιαλιστικό Κόμμα, 15% και 72 για το ΚΚ, 14,55% και 110 για το κόμμα των Ριζοσπαστών και 7,5% και 35 έδρες για άλλες δυνάμεις της αριστεράς. Συνολικά 366 έδρες σε μια βουλή των 618.

Κι όμως, αυτή η ίδια βουλή του 1936 ήταν αυτή που το 1940 παρέδωσε την κυβέρνηση στον Πεταίν που εγκαθίδρυσε το καθεστώς του Βισύ σε συνεργασία με τους Ναζί. Πρόκειται ίσως για το πιο ακραίο παράδειγμα των αδιεξόδων του κοινοβουλευτισμού.

Πώς έγινε αυτή η επαίσχυντη ανατροπή; Το Λαϊκό Μέτωπο προδόθηκε από τους ίδιους τους συμμάχους του. Η πρώτη κυβέρνησή του είχε επικεφαλής τον Σοσιαλιστή Λεόν Μπλουμ και κράτησε ένα χρόνο. Αντιμέτωπη με ένα κύμα καταλήψεων που ξεσήκωσε ο ενθουσιασμός μετά τη νίκη στις εκλογές του 1936, εκείνη η κυβέρνηση παραχώρησε αυξήσεις στους μισθούς, καθιέρωσε το 40ωρο, το δικαίωμα στην άδεια και τις συλλογικές συμβάσεις. Όμως στη συνέχεια, κάτω από τις πιέσεις των εργοδοτών και της «χαμένης ανταγωνιστικότητας» της γαλλικής οικονομίας, προχώρησε σε υποτίμηση του φράγκου κατά 25% και ο πληθωρισμός ανέβηκε κατά 50% μέχρι τα τέλη του 1937.

Τον Ιούνη του 1937 πρωθυπουργός ανέλαβε ο Camille Chautemps, στέλεχος των Ριζοσπαστών, υπουργός του Μπλουμ στην προηγούμενη κυβέρνηση και παλιός πρωθυπουργός που είχε αναγκαστεί να παραιτηθεί στη σκιά του σκανδάλου Σταβίσκι (βλέπε σχετικά το άρθρο του Λέανδρου Μπόλαρη στο Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο 102). Είχε κατηγορηθεί ότι έδωσε εντολή να δολοφονηθεί ο Σταβίσκι στο κελί του για να μην προβεί σε αποκαλύψεις! Αυτό το «μπουμπούκι», που θα το ξανασυναντήσουμε στη συνέχεια, ανέλαβε την κυβέρνηση του Λαϊκού Μετώπου μέχρι την άνοιξη του 1938. Τον Γενάρη του 1938 έδιωξε τους υπουργούς του Σοσιαλιστικού Κόμματος από την κυβέρνηση, αλλά το Μάρτη υποχρεώθηκε να παραδώσει την πρωθυπουργία στον Μπλουμ για μικρό διάστημα πριν αναλάβει την πρωθυπουργία ο Εντουάρ Νταλαντιέ τον Απρίλη με τις ψήφους όλων των συμμάχων του

Λαϊκού Μετώπου.

Ο Νταλαντιέ ήταν επίσης ιστορικό στέλεχος των Ριζοσπαστών, πρώην πρωθυπουργός και υπουργός Άμυνας όλα τα χρόνια από το 1936 μέχρι το 1940. Η δική του πρωθυπουργία άνοιξε τον πιο δεξιό κατήφορο και κατέληξε στη διάλυση του Λαϊκού Μετώπου το φθινόπωρο του 1938. Τον Νοέμβρη του 1938 έκανε υπουργό Οικονομικών τον Πολ Ρεϊμόντ, έναν δεξιό πολιτικό, ο οποίος κατάργησε το 40ωρο λέγοντας: «Πιστεύετε ότι στη σημερινή Ευρώπη η Γαλλία μπορεί να διατηρήσει το βιοτικό της επίπεδο, να ξοδεύει 25.000 εκατομμύρια φράγκα για εξοπλισμούς και ταυτόχρονα να μην δουλεύει δυο μέρες τη βδομάδα;» (αναφέρεται από τον Alistair Horne, στο βιβλίο “To lose a battle – France 1940”, Penguin books, σελ. 135).

Το Κομμουνιστικό Κόμμα αντέδρασε, τα συνδικάτα κήρυξαν απεργία αλλά οι εργατικές αντιστάσεις είχαν πλέον μειωθεί. Η απογοήτευση από τις συνεχείς υποχωρήσεις ήταν τεράστια. Την επόμενη χρονιά, μετά την υπογραφή του Συμφώνου Χίτλερ-Στάλιν, ο Νταλαντιέ έβγαλε το ΚΚ εκτός νόμου τον Σεπτέμβρη του 1939. Οι αστοί σύμμαχοι του Λαϊκού Μετώπου είχαν γυρίσει 180 μοίρες και κυνηγούσαν τους κομμουνιστές! Ήταν η επιβεβαίωση της περιβόητης ρήσης του Τρότσκι για τα διανύσματα στην πολιτική: οι (κοινωνικές και πολιτικές) δυνάμεις δεν αθροίζονται όταν οι κατευθύνσεις τους είναι διαφορετικές.

Η κυβέρνηση Νταλαντιέ έπεσε τον Μάρτη του 1940, λίγο πριν την εισβολή του Χίτλερ στη Γαλλία. Η διαχείριση της ήττας έλαχε στον Πολ Ρεϊμόντ με υπουργό άμυνας τον Νταλαντιέ και αντιπρόεδρο της κυβέρνησης τον Camille Chautemps. Ο ίδιος ο Ρεϊμόντ ήταν υπέρ της διατήρησης της συμμαχίας με τη Βρετανία, αλλά είχε γραμματέα του υπουργικού συμβουλίου έναν … Μπαλτάκο, τον Πολ Μποντουέν. Ο Μποντουέν σε συνεργασία με τον Πεταίν, που στο μεταξύ είχε μπει στην κυβέρνηση, και μαζί με τον Chautemps μεθόδευσαν τη συνθηκολόγηση με τους Ναζί. Μετά τον πόλεμο ο Chautemps καταδικάστηκε από τα γαλλικά δικαστήρια ερήμην ως συνεργάτης των Ναζί, αλλά είχε ήδη καταφύγει στις ΗΠΑ που δεν τον παρέδωσαν ποτέ στη δικαιοσύνη.

Το Κομμουνιστικό Κόμμα της Γαλλίας ποτέ δεν έδωσε υπουργούς δικούς του στις κυβερνήσεις του Λαϊκού Μετώπου. Δεν ήθελε να τρομάξει τους συμμάχους του και είχε την αυταπάτη ότι η δύναμή του μέσα στην εργατική τάξη θα τους υποχρέωνε να σεβαστούν το πρόγραμμα του Λαϊκού Μετώπου. Το 1937 είχε φτάσει να έχει 340.000 μέλη. Έκανε όμως δυο τραγικά λάθη. Αποδέχθηκε το κοινοβουλευτικό παιχνίδι των συμβιβασμών και είχε την απαίτηση από την εργατική τάξη να πειθαρχεί σε αυτούς τους συμβιβασμούς.

Η εργατική τάξη δεν είναι «κουρδιστό πορτοκάλι» για να ακολουθεί πειθήνια κάθε στροφή και κάθε υποχώρηση. Είναι πρωταγωνιστής της ταξικής πάλης. Η αξία μιας αριστερής ηγεσίας και μιας αριστερής στρατηγικής κρίνεται από την ικανότητά της να πιάνει το σφυγμό της τάξης και να της ανοίγει ορίζοντες, όχι από την υπηρέτηση κάποιου “master plan” για την παραγωγική ανασυγκρότηση. Αυτό είναι ένα επίκαιρο κρατούμενο για τις σημερινές μας μάχες και μια απάντηση σε όσους πιστεύουν ότι η ανάδειξη της εργατικής δυναμικής είναι «οικονομισμός» ενώ η αναζήτηση μιας κυβέρνησης της αριστεράς με κάθε λογής συμβιβασμούς είναι «υψηλή πολιτική»…

Σημειώσεις

1. Το κείμενο αυτό είναι από τις πιο «δουλεμένες» διατυπώσεις της συλλογιστικής του ΣΥΡΙΖΑ. Έστω και αν έχει την αφέλεια να ξεκινάει μνημονεύοντας τον… Μπαλτάκο ως μεταμελημένο μνημονιακό, παραμένει η πιο ολοκληρωμένη απόπειρα να περιγράψει τη λογική που συνέχει τα (δεξιά) βήματα της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ.

socialismfrombelow.gr